EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 05 24
COM(2023) 623 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Rumunijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Rumunijos konvergencijos programos

{SWD(2023) 623 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Rumunijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Rumunijos konvergencijos programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[3], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo ir tvarių reformų ir investicijų, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą, įgyvendinimo. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą. 2022 m. birželio 30 d., laikantis Reglamento (ES) 2021/241 11 straipsnio 2 dalies, atnaujintas pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę kiekvienai valstybei narei skiriamas didžiausias finansinis įnašas;

---

1 OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

2 OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

3 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

(2) 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė 2023 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[4], kuria pradedamas 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2023 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Rumunija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2023 m. gegužės 16 d.) ir Pasiūlymą dėl 2023 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2023 m. kovo 13 d.);

(3) nors ES šalių ekonomika nepaprastai atspari, geopolitinės aplinkybės ir toliau daro neigiamą poveikį. Kadangi ES tvirtai remia Ukrainą, ES ekonominės ir socialinės politikos darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama, viena vertus, priemonėms, kuriomis trumpuoju laikotarpiu mažinamas neigiamas sukrėtimų energetikos srityje poveikis tiek pažeidžiamiems namų ūkiams, tiek įmonėms, ir, kita vertus, tolesnėms pastangoms vidutiniu laikotarpiu įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, remti tvarų ir integracinį augimą, apsaugoti makroekonominį stabilumą ir didinti atsparumą. Joje taip pat daug dėmesio skiriama ES konkurencingumo ir našumo didinimui;

(4) 2023 m. vasario 1 d. Komisija paskelbė komunikatą „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“[5], kuriuo siekiama didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą ir remti greitą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Planas papildo pagal Europos žaliojo kurso komunikatą ir planą „REPowerEU“ dedamas pastangas. Juo siekiama sukurti palankesnę aplinką, kurioje būtų plėtojami ES neutralaus poveikio technologijų ir produktų gamybos pajėgumai, kurių reikia ES plataus užmojo klimato srities tikslams pasiekti, taip pat užtikrinama prieiga prie atitinkamų svarbiausiųjų žaliavų, be kita ko, įvairinant tiekimo šaltinius, tinkamai naudojant geologinius išteklius valstybėse narėse ir perdirbant kuo daugiau žaliavų. Planas grindžiamas keturiais ramsčiais: nuspėjama ir supaprastinta reglamentavimo aplinka, galimybėmis sparčiau gauti finansavimą, įgūdžių stiprinimu ir atvira prekyba siekiant atsparių tiekimo grandinių. 2023 m. kovo 16 d. Komisija taip pat paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[6], kuriame dėmesys sutelktas į devynis vienas kitą stiprinančius veiksnius ir tikslą sukurti augimą skatinančią reglamentavimo sistemą. Jame nustatyti politikos prioritetai, kuriais, siekiant ilgalaikio ES ir jos valstybių narių konkurencingumo, skatinama aktyviai vykdyti struktūrinius patobulinimus, tinkamai orientuotas investicijas ir reglamentavimo priemones. Toliau pateikiamos rekomendacijos padeda šiuos prioritetus įgyvendinti;

(5) 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jais atsižvelgiama į visas atitinkamas per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas arba didelę jų dalį. 2019, 2020 ir 2022 m. konkrečioms

---

4 COM(2022) 780 *final*.
5 COM(2023) 62 *final*.
6 COM(2023) 168 *final*.

šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(6) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[7] siekiama greitai laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Taip bus prisidėta prie ES energetinio saugumo ir jos energijos šaltinių įvairinimo, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Reglamentu valstybėms narėms suteikiama galimybė į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus. Jos taip pat padės didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą, kaip nurodyta Žaliojo kurso pramonės plane poveikio klimatui neutralizavimo amžiui, ir atsižvelgti į 2022 m. ir, kai taikytina, 2023 m. konkrečioms valstybėms narėms pateiktas su energetika susijusias rekomendacijas. Reglamentu „REPowerEU“ nustatoma naujos kategorijos negrąžintina finansinė parama, kurią valstybės narės gali gauti, kad galėtų finansuoti naujas su energetika susijusias reformas ir investicijas, numatytas jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose;

(7) 2023 m. kovo 8 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame pateikė 2024 m. fiskalinės politikos gaires. Juo siekiama padėti valstybėms narėms parengti stabilumo ir konvergencijos programas ir taip sustiprinti politikos koordinavimą[8]. Komisija priminė, kad Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymas baigsis 2023 m. pabaigoje. Ji paragino 2023–2024 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria užtikrinamas vidutinio laikotarpio skolos tvarumas ir tvariai didinamas potencialus augimas. Valstybės narės paragintos 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programose nustatyti, kaip jų fiskaliniais planais bus užtikrinta, kad vidutiniu laikotarpiu būtų laikomasi 3 % BVP deficito pamatinės vertės ir kad skola būtų patikimai bei nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio. Komisija paragino valstybes nares laipsniškai nutraukti nacionalines fiskalines priemones, nustatytas siekiant apsaugoti namų ūkius ir įmones nuo energijos kainų šuolio, pradedant nuo mažiausiai tikslingų priemonių. Ji nurodė, kad jei dėl atsinaujinusio su energijos kainomis susijusio spaudimo reikėtų pratęsti paramos priemonių taikymą, valstybės narės tokias priemones pažeidžiamiems namų ūkiams ir įmonėms turėtų taikyti daug tikslingiau nei anksčiau. Komisija pasiūlė fiskalines rekomendacijas kiekybiškai įvertinti, diferencijuoti ir suformuluoti remiantis grynosiomis pirminėmis išlaidomis, kaip pasiūlyta jos komunikate dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių[9]. Ji rekomendavo, kad visos valstybės narės ir ateityje išsaugotų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir užtikrintų veiksmingą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšų panaudojimą, ypač atsižvelgdamos į žaliosios bei skaitmeninės pertvarkos ir atsparumo didinimo tikslus. Komisija nurodė, kad, laikydamasi galiojančių teisinių nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras;

---

7 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

8 COM(2023) 141 *final*.

9 COM(2022) 583 *final*.

(8) 2023 m. balandžio 26 d. Komisija pristatė pasiūlymus dėl teisės aktų, kuriais įgyvendinama visapusiška ES ekonominio valdymo taisyklių reforma. Pagrindinis pasiūlymų tikslas – stiprinti valstybės skolos tvarumą ir skatinti tvarų bei integracinį ekonomikos augimą visose valstybėse narėse įgyvendinant reformas ir investuojant. Pasiūlymais siekiama valstybėms narėms suteikti daugiau kontrolės rengiant jų vidutinio laikotarpio planus, kartu nustatant griežtesnę vykdymo užtikrinimo tvarką siekiant užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų vidutinio laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose prisiimtus įsipareigojimus. Teisėkūros darbą siekiama užbaigti 2023 m.;

(9) 2021 m. gegužės 31 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Rumunija pateikė Komisijai nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2021 m. lapkričio 3 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano[10] įvertinimo patvirtinimo. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Rumunija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(10) 2023 m. gegužės 11 d. Rumunija pateikė 2023 m. nacionalinę reformų programą, o 2023 m. gegužės 10 d. pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 4 straipsnio 1 dalį – 2023 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos kartu. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2023 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Rumunijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos siekiant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano tikslų, ataskaitas;

(11) 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė 2023 m. Rumunijos ataskaitą[11]. Joje įvertinta pažanga, Rumunijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2022 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip Rumunija įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Rumunijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(12) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Rumunijos apžvalgą ir 2023 m. gegužės 24 d. paskelbė jos rezultatus[12]. Ji padarė išvadą, kad Rumunijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma pažeidžiamumas yra susijęs su išorės sąskaitomis, susijusiomis su dideliu valdžios sektoriaus deficitu, o perkaitimo spaudimas padidėjo. Didelis einamosios sąskaitos deficitas gerokai padidėjo po pandemijos sukelto nuosmukio ir dėl to ekonomika tapo pažeidžiama išorės finansavimo sukrėtimų atveju. Išliekant dideliam einamosios

[10] 2021 m. lapkričio 3 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 623 *final*.

[12] SWD(2023) 642 *final*.

sąskaitos deficitui, kyla pavojus, kad grynoji tarptautinių investicijų pozicija toliau bus neigiama. Aiškiai matomi perkaitimo požymiai: grynoji infliacija yra ypač didelė, darbo užmokestis auga dviženkliu skaičiumi, o nedarbo lygis yra palyginti žemas. Tikimasi, kad sąnaudų konkurencingumo rodikliai stabilizuosis, tačiau struktūrinės problemos išlieka. Atrodo, kad valiutos kursas viršija lygį, kurį rodo pagrindiniai rodikliai, ir tebėra griežtai reguliuojamas. Kelerius metus valdžios sektoriaus deficitas buvo didelis ir lėmė didžiąją dalį paklausos pertekliaus ir vėliau susidariusio išorės deficito; net jei valdžios sektoriaus deficito būklė gerės, prognozuojama, kad šiais ir kitais metais jis išliks didelis. Valdžios sektoriaus deficito mažėjimą 2022 m. daugiausia lėmė didelis nominaliojo BVP augimas, kuris savo ruožtu labai priklauso nuo vidaus paklausos perkaitimo. Rizikos priedai ir valstybės skolinimosi išlaidos yra gerokai didesnės nei prieš pandemiją. Atsižvelgiant į nuolat griežtėjančias pasaulines likvidumo sąlygas, bus svarbu pakeisti vyraujančias tendencijas. Siekiant, kad paklausa labiau atitiktų pasiūlą ir būtų apribotas vidaus ir išorės deficitas, ateityje pirmenybė turėtų būti teikiama fiskaliniam koregavimui. Visiškas mokesčių ir pensijų reformų, įtrauktų į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įgyvendinimas, taip pat fiskalinių tikslų pagal perviršinio deficito procedūrą laikymasis labai padėtų suvaldyti dabartinę dinamiką;

(13) 2020 m. balandžio 3 d. Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2020/509[13], dėl Rumunijoje susidariusio perviršinio deficito, nes 2019 m. nebuvo laikomasi deficito kriterijaus. 2020 m. balandžio 3 d. Taryba taip pat paskelbė rekomendaciją[14] siekiant panaikinti perviršinį valdžios sektoriaus deficitą Rumunijoje ne vėliau kaip 2022 m. Atsižvelgiant į didelį ekonominės veiklos susitraukimą, susijusį su COVID-19 pandemija, ir į susijusį fiskalinės politikos poreikį paremti atsigavimą, 2021 m. birželio 18 d. Taryba pateikė Rumunijai naują rekomendaciją[15] ne vėliau kaip iki 2024 m. panaikinti perviršinį deficitą. 2021 m. birželio 18 d. rekomendacijoje Taryba rekomendavo Rumunijai sumažinti savo valdžios sektoriaus deficitą iki 8,0 % BVP 2021 m., 6,2 % BVP 2022 m., 4,4 % BVP 2023 m. ir 2,9 % BVP 2024 m. Tai atitiko grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalųjį augimą: 3,4 % 2021 m., 1,3 % 2022 m., 0,9 % 2023 m. ir 0,0 % 2024 m. Taip pat tai atitiko metinį struktūrinį koregavimą: 0,7 % BVP 2021 m., 1,8 % BVP 2022 m., 1,7 % BVP 2023 m. ir 1,5 % BVP 2024 m. Rekomendacijoje taip pat nurodyta, kad bet kokios nenumatytos pajamos turėtų būti naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti ir kad Rumunija turėtų užtikrinti visapusišką ir veiksmingą savo nacionalinės fiskalinės sistemos taikymą. Galiausiai Taryba taip pat pareiškė, kad siekiant užtikrinti sėkmingą vidutinės trukmės fiskalinės strategijos įgyvendinimą, bus svarbu fiskalinį konsolidavimą remti visapusiškomis reformomis;

(14) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[16], Rumunijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 7,1 % BVP 2021 m. iki 6,2 % BVP 2022 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 48,6 % BVP 2021 m. pabaigoje iki 47,3 % 2022 m. pabaigoje. Tai atitinka Tarybos rekomenduotą 2022 m. nominaliojo deficito tikslą.

---

13 2020 m. balandžio 3 d. Tarybos sprendimas (ES) 2020/509 dėl perviršinio deficito susidarymo Rumunijoje (OL L 110, 2020 4 8, p. 58).

14 2020 m. balandžio 3 d. Tarybos rekomendacija siekiant panaikinti perviršinį valdžios sektoriaus deficitą Rumunijoje (OL C 116, 2020 4 8, p. 1).

15 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija siekiant panaikinti perviršinį valdžios sektoriaus deficitą Rumunijoje, COM (2021) 304, 2021 7 29.

16 „Eurostat-Euro Indicators“ 47/2023, 2023 04 21.

2022 m. struktūrinio balanso koregavimas buvo 0,4 procentinio punkto BVP, t. y. buvo gerokai mažesnis už rekomenduojamą 1,8 procentinio punkto BVP. Todėl reikia atlikti išsamią išlaidų kriterijumi grindžiamą analizę. 2022 m. grynasis pirminių išlaidų augimas (pakoreguotas pagal vienkartines priemones ir fiskalinės politikos priemones pajamų srityje) buvo 14,1 %, t. y. viršijo rekomenduojamą 1,3 % augimą. Struktūrinio balanso gerėjimas 2022 m. beveik sustojo, nors valdžios sektoriaus pajamos buvo gerokai didesnės, nei tikėtasi, nes jas skatino spartus realiojo BVP augimas, didelė infliacija ir palanki ekonomikos augimo struktūra. Kalbant apie išlaidas, viešojo sektoriaus darbo užmokestis ir prekių bei paslaugų pirkimas sumažėjo, kaip nominaliojo BVP dalis, dėl dalinio indeksavimo ir savanoriškai nustatytos viršutinės pirkimo ribos. Tačiau dauguma kitų išlaidų punktų didėjo daug greičiau, nei planuota, iš dalies dėl didelės netikėtos infliacijos, o tai reiškia, kad dalis nenumatytų pajamų buvo panaudota papildomoms išlaidoms, susijusioms su planais, finansuoti;

(15) valdžios sektoriaus balansui poveikį padarė fiskalinės politikos priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. 2022 m. tokios priemonės apėmė viršutines elektros energijos kainų ir gamtinių dujų tarifų ribas tiek buitiniams, tiek nebuitiniams vartotojams. Jos taip pat apėmė specialias išmokas mažas pajamas gaunantiems pensininkams, maisto kuponus mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams (įskaitant pensininkus ir studentus) ir kuro subsidijas. Šių priemonių išlaidas iš dalies kompensavo nauji mokesčiai, kuriais apmokestinamas nenumatytas šalies energijos gamybos įmonių pelnas. Komisija apskaičiavo, kad 2022 m. šių priemonių grynosios biudžeto išlaidos sudarys 0,4 % BVP. Valdžios sektoriaus balansui nedidelį poveikį taip pat padarė iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos biudžeto išlaidos, kurios, kaip apskaičiuota, 2022 m. sudarė 0,0–0,1 % BVP;

(16) makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos konvergencijos programoje pateiktos biudžeto projekcijos, 2023 m. yra palyginti atsargus, o vėliau – optimistinis. Vyriausybė prognozuoja, kad realusis BVP 2023 m. išaugs 2,8 %, o 2024 m. – 4,8 %. Tuo tarpu Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP 2023 m. išaugs 3,2 %, o 2024 m. – 3,5 %. Komisijos prognozė, kurioje 2024 m. numatomas gerokai mažesnis augimas, atspindi Komisijos nuomonę dėl uždelsto pinigų politikos griežtinimo poveikio ekonomikai. Ji taip pat atspindi Komisijos požiūrį, kad Rumunijos ekonomika šiuo metu veikia arti savo potencialaus lygio arba jį viršija, o tai atrodo pagrįsta, atsižvelgiant į aukštą ir stabilų grynosios infliacijos lygį ir palyginti nedidelį nedarbo lygį. Tai riboja neinfliacinio augimo potencialą;

(17) 2023 m. konvergencijos programoje Rumunijos vyriausybė numato, kad valdžios sektoriaus deficitas sumažės nuo 6,2 % BVP 2022 m. iki 4,4 % BVP 2023 m., kaip rekomendavo Taryba. Didelis sumažėjimas atspindi planuojamą išlaidų ribojimą, įskaitant didelį viešojo sektoriaus darbuotojų realiojo darbo užmokesčio sumažėjimą ir tam tikras pajamas didinančias priemones, įskaitant dividendų mokesčio tarifo padidinimą, ribos sumažinimą siekiant pasinaudoti mažu mokesčio tarifu pagal labai mažų įmonių režimą ir PVM tarifų tam tikriems produktams padidinimą. Konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės nuo 47,3 % 2022 m. pabaigoje iki 47,1 % 2023 m. pabaigoje;

(18) manoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui ir toliau poveikį darys priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. Tai priemonės, kurių taikymas pratęstas nuo 2022 m. (elektros energijos kainų ir gamtinių dujų tarifų viršutinės ribos, subsidijos mažas pajamas gaunančioms gyventojų grupėms, specialios išmokos mažas pajamas gaunantiems pensininkams). Šių

priemonių išlaidas ir toliau iš esmės kompensuoja vidaus energijos tiekėjų nenumatytam pelnui ir prekybos maržoms taikomi mokesčiai. Atsižvelgiant į šias pajamas, apskaičiuota, kad paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos 2023 m. sudarys 0,3 % BVP. Dauguma 2023 m. priemonių yra orientuotos į pažeidžiamiausius namų ūkius, nors jomis ne visiškai išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą;

(19) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas 2023 m. bus 4,7 % BVP. Tai yra 0,3 procentinio punkto BVP daugiau nei konvergencijos programoje numatytas deficitas, daugiausia dėl didesnių prognozuojamų išlaidų, ypač prekių ir paslaugų, socialinių pervedimų ir kitų einamųjų išlaidų, kurios, kaip tikimasi, didės gerokai lėčiau nei konvergencijos programoje numatyta infliacija. Komisija taip pat prognozuoja šiek tiek didesnį mokestinių pajamų augimą nei konvergencijos programoje, daugiausia dėl didesnio BVP augimo. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas šiek tiek mažesnis valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP (45,6 % 2023 m. pabaigoje) nei konvergencijos programoje;

(20) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas 2023 m. nominalusis deficitas yra 0,3 procentinio punkto BVP didesnis už Tarybos rekomenduotą nominaliojo deficito tikslą. Apskaičiuota, kad struktūrinis koregavimas sudarys apie 1,5 % BVP, o tai rodo realiojo darbo užmokesčio sumažėjimą viešajame sektoriuje ir įšaldytą naujų valstybės tarnautojų įdarbinimą, taip pat pirmiau aprašytas pajamų priemones. Tačiau koregavimas yra šiek tiek mažesnis nei rekomenduojamas 1,7 procentinio punkto BVP. Todėl reikia atlikti išsamią išlaidų kriterijumi grindžiamą analizę. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje prognozuojama, kad 2023 m. grynasis pirminių išlaidų augimas (pakoreguotas pagal vienkartines priemones ir fiskalinės politikos priemones pajamų srityje) bus 8,3 %, t. y. viršys rekomenduojamą 0,9 % augimą. Taigi, visi trys rodikliai rodo nukrypimo nuo rekomenduojamo koregavimo riziką. Esant didelei infliacijai, valdžios sektoriaus išlaidos toliau didės sparčiau, nei 2021 m. birželio 18 d. rekomendavo Taryba. Remiantis nuodugnia analize, kyla rizika, kad Rumunija nesilaikys 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacijoje nustatytų 2023 m. fiskalinių tikslų;

(21) konvergencijos programoje numatoma, kad, laikantis Tarybos rekomendacijos pagal perviršinio deficito procedūrą, 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 2,9 % BVP. 2024 m. planuojamas sumažėjimas daugiausia atspindi nuolatinį išlaidų ribojimą: prognozuojama, kad valdžios sektoriaus išlaidos mažės nuo 38,4 % BVP iki 36,9 % BVP. Konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2024 m. pabaigoje sumažės iki 46,1 %. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,4 % BVP. Jis yra didesnis nei konvergencijos programoje numatytas deficitas, nes paskelbtų priemonių nepakanka, kad būtų pasiektos Tarybos pagal perviršinio deficito procedūrą rekomenduotos fiskalinės pastangos. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. pabaigoje valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP bus didesnis, t. y. 46,1 %;

(22) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje prognozuojamas 2024 m. nominalusis deficitas yra 1,5 procentinio punkto BVP didesnis už Tarybos rekomenduotą nominaliojo deficito tikslą, o 2024 m. struktūrinio balanso koregavimas turėtų būti tik 0,3 procentinio punkto BVP, palyginti su rekomenduojamu 1,5 procentinio punkto BVP. Todėl reikia atlikti išsamią išlaidų kriterijumi grindžiamą analizę. Komisijos

2023 m. pavasario prognozėje prognozuojama, kad 2024 m. grynasis pirminių išlaidų augimas (pakoreguotas pagal vienkartines priemones ir fiskalinės politikos priemones pajamų srityje) bus 9,5 %, t. y. viršys rekomenduojamą 0,0 % augimą. Taigi, visi trys rodikliai rodo nukrypimo nuo rekomenduojamo koregavimo riziką. Tai, kad 2024 m. nenumatoma didelių fiskalinių pastangų, iš dalies atspindi indeksavimo taisyklių Rumunijoje poveikį (2024 m. pensijų ir minimalaus darbo užmokesčio indeksavimo etapas atspindės 2022 m. užfiksuotą aukštą infliacijos lygį). Tačiau reikėtų pažymėti, kad į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtrauktos kelios priemonės ir reformos, kurias laiku priėmus ir įgyvendinus, jau 2024 m. būtų galima gerokai padidinti valdžios sektoriaus pajamas ir padėti pasiekti deficito tikslą. Apskritai, remiantis nuodugnia analize, kyla rizika, kad Rumunija nesilaikys 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacijoje nustatytų 2024 m. fiskalinių tikslų. Atsižvelgiant į riziką, kad 2023 ir 2024 m. nebus pasiekti rekomenduojami fiskaliniai tikslai, reikia papildomų biudžeto priemonių, kad būtų laikomasi koregavimo plano ir iki 2024 m. panaikintas perviršinis deficitas ir sustiprinta išorės pozicija;

(23) konvergencijos programoje nurodomos pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą planuojamos reformos ir investicijos, kuriomis tikimasi prisidėti prie fiskalinio tvarumo ir tvaraus bei integracinio augimo. Jos apima reikšmingas pensijų sistemos reformas (tiek specialių pensijų, tiek bendrųjų sistemų), plataus užmojo mokesčių reformą, pastangas stiprinti mokesčių administravimą ir valstybės valdomų įmonių reformas. Visapusiškas šių reformų įgyvendinimas padėtų pasiekti Tarybos pagal perviršinio deficito procedūrą nustatytus deficito tikslus;

(24) konvergencijos programoje numatyta 2025 m. laipsniškai panaikinti daugumą energijos paramos priemonių. Komisija taip pat daro prielaidą, kad beveik visos energijos paramos priemonės bus laipsniškai panaikintos (grynosios pajamos 2024 m. sudarys 0,1 % BVP). Tai priklauso nuo prielaidos, kad energijos kainos nebedidės;

(25) konvergencijos programoje išdėstytas vidutinės trukmės fiskalinis planas iki 2026 m. Programoje numatyta, kad valdžios sektoriaus deficitas 2025 ir 2026 m. turėtų išlikti 2,9 % BVP, remiantis tuo, kad realusis BVP 2025 m. augs 5,0 %, o 2026 m. – 4,6 %, t. y. gerokai viršijant potencialą. Išlaidų ir BVP santykis, smarkiai sumažėjęs nuo 39,8 % 2021 m. iki 36,9 % 2024 m., 2025 ir 2026 m. išliktų maždaug nepakitęs. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės nuo 46,1 % 2024 m. pabaigoje iki 45,4 % iki 2026 m. pabaigos;

(26) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Rumunijos planas yra įgyvendinamas, tačiau vėlavimo rizika vis didėja. Rumunija pateikė du mokėjimo prašymus, atitinkančius 72 plano tarpines ir siektinas reikšmes, todėl pagal pirmąjį mokėjimo prašymą išmokėta 2,6 mlrd. EUR, atėmus išankstinį finansavimą, o antrasis prašymas dar vertinamas. Didėjanti rizika, kad bus vėluojama įgyvendinti planą, kyla dėl silpno valdymo ir ribotų viešojo administravimo gebėjimų. Siekiant geriau koordinuoti planą ir laiku įgyvendinti investicijas, labai svarbu spręsti šiuos klausimus, be kita ko, užtikrinant pakankamus žmogiškuosius išteklius. Be to, norint užbaigti svarbias struktūrines reformas, reikės nuolatinio politinio įsipareigojimo ir atsakomybės. Atsižvelgiant į didelę plano makroekonominę ir fiskalinę svarbą, siekiant suvaldyti išorės ir fiskalinį pažeidžiamumą, labai svarbu laiku ir visapusiškai įgyvendinti priemones. Tikimasi, kad planas bus peržiūrėtas 2023 m., į jį, be kita ko, bus įtrauktas skyrius „REPowerEU“, kartu atsižvelgiant į negrąžintinos paramos sumažėjimą dėl tvirto Rumunijos ekonomikos atsigavimo. Šiuo klausimu vyksta

diskusijos. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą greitai įtraukus naują skyrių „REPowerEU“ bus sudarytos sąlygos finansuoti papildomas reformas ir investicijas, kuriomis remiamas Rumunijos strateginių tikslų energetikos ir žaliosios pertvarkos srityse įgyvendinimas. Siekiant sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat kitą už plane numatytąją platesnę ekonominę ir užimtumo politiką, kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už bendrą politinę darbotvarkę, tebėra svarbus sistemingas ir veiksmingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(27) 2022 m. Komisija patvirtino visus Rumunijos sanglaudos politikos programavimo dokumentus. Kad Rumunijoje būtų įgyvendinama žalioji ir skaitmeninė pertvarka, didinamas ekonominis ir socialinis atsparumas, taip pat vyktų darnus teritorinis vystymasis, labai svarbu sanglaudos politikos programas įgyvendinti sparčiai, užtikrinant papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, įskaitant skyrių „REPowerEU“;

(28) be ekonominių ir socialinių problemų, į kurias atsižvelgta ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane, Rumunija susiduria su papildomomis problemomis, susijusiomis su energetikos politika ir žaliąja pertvarka;

(29) Rumunija patiria problemų, susijusių su priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, nes šalis vis dar labai priklausoma nuo iškastinio kuro. Palyginti su 2020 m., iškastinio kuro (anglių, naftos ir dujų) dalis 2021 m. šiek tiek padidėjo. 2021 m. ji siekė 72 %, o atsinaujinančiųjų išteklių – tik apie 20 %. Rumunija yra antra pagal dydį dujų gamintoja ES, daugiausia aprūpinanti vidaus rinką. Dėmesys veiksmingai atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtrai, gerokai efektyviau energiją vartojančių būstų sektoriui ir naujų technologijų naudojimui pramonėje padėtų Rumunijai pasiekti 2030 m. ES ir nacionalinius energetikos ir klimato srities tikslus, nustatytus pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje. Laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio iki 2023 m. kovo mėn. gamtinių dujų suvartojimas Rumunijoje sumažėjo 20 %, palyginti su dujų suvartojimo vidurkiu per tą patį laikotarpį per ankstesnius penkerius metus, ir viršijo siektiną sumažinimo reikšmę (15 %). Rumunija galėtų taikyti laikinas dujų poreikio mažinimo priemones iki 2024 m. kovo 31 d.[17];

(30) siekiant sumažinti iškastinio kuro naudojimą ir paspartinti perėjimą prie švarios energijos, labai svarbu didinti tinklo pajėgumus. Uždaromų anglimis ir lignitu kūrenamų elektrinių, kurias, kaip nustatyta Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane, numatoma baigti eksploatuoti iki 2032 m., elektros energijos pajėgumai turėtų būti pakeisti atsinaujinančiaisiais energijos ištekliais. Tačiau esami elektros energijos perdavimo ir paskirstymo tinklai riboja naujų atsinaujinančiųjų energijos išteklių pajėgumų įsisavinimą. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą stabdo tinklo kliūtys. Reikia investuoti į esamų tinklų atnaujinimą ir skaitmenizaciją, kad būtų galima integruoti naują gamybą iš atsinaujinančiųjų išteklių ir padidinti jungčių su kaimyninėmis valstybėmis narėmis pajėgumus, laikantis klimato srities tikslų. Norint patenkinti paklausos ir lankstumo poreikius, reikėtų pakankamo ir išankstinio integruotos sistemos planavimo, kad būtų galima atnaujinti ir išplėsti tinklą (tiek perdavimo, tiek paskirstymo lygmeniu). Be to, supaprastinus energijai gaminti tinkamų vietų nustatymą ir dar labiau racionalizavus susijusias procedūras, be kita ko, supaprastinus mažo pajėgumo atsinaujinančiųjų išteklių

[17] Tarybos reglamentai (ES) 2022/1369 ir (ES) 2023/706.

energijos įrenginių (pvz., fotovoltinių plokščių) diegimą pastatuose, pagerėtų dabartinė padėtis, kai gauti leidimus statyti atsinaujinančiųjų išteklių elektrines yra palyginti lengva, tačiau gauti reikiamus leidimus joms prijungti prie tinklo yra sudėtingiau;

(31) statybų sektoriuje didesni nacionaliniai 2030 m. tikslai pareikalautų papildomo finansavimo šalies pastatų fondui. Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatyta renovuoti 2,4 mln. m² viešųjų pastatų ir 4,4 mln. m² gyvenamųjų pastatų, o pagal sanglaudos politiką abiejuose sektoriuose skirta lėšų 1,6 mln. m² renovuoti. Tačiau menkos galimybės gauti finansavimą ir informaciją apie energinę renovaciją ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginius labai trukdo toliau gerinti padėtį. Visų pirma, geresnės namų ūkių ir mažųjų įmonių galimybės gauti finansavimą, siekiant padidinti energijos vartojimo efektyvumą, labai padėtų sumažinti Rumunijos priklausomybę nuo iškastinio kuro, kartu spręstų ir energijos nepritekliaus problemą. Be to, regionų ir vietos valdžios institucijos galėtų pateikti daugiau informacijos apie tai, kaip gauti lėšų su energija susijusiai renovacijai ir kokios rūšies nedideli atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginiai galėtų būti naudojami pastatuose ir namų ūkiuose;

(32) kliūčių pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kyla dėl to, kad žaliajai pertvarkai esminės svarbos turintys sektoriai, įskaitant neutralaus poveikio technologijų gamybos, diegimo ir techninės priežiūros, stokoja darbo jėgos, o atitinkamų profesijų darbuotojai – įgūdžių. Siekiant sumažinti įgūdžių trūkumą ir skatinti įtrauktį į darbo rinką bei darbo jėgos perskirstymą, labai svarbu turėti aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemas, atitinkančias kintančius darbo rinkos poreikius, ir tikslinių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonių, kurios būtų remiamos pagal veiksmingą, aktyvią darbo rinkos politiką. Siekiant pasinaudoti neišnaudota darbo jėgos pasiūla, šios priemonės turi būti prieinamos, visų pirma fiziniams asmenims ir sektoriams bei regionams, kuriuos žalioji pertvarka veikia labiausiai. Kaip pranešta, 2022 m. Rumunijoje trūko keleto profesijų, kurioms reikalingi su žaliąja pertvarka susiję specifiniai įgūdžiai arba žinios, darbuotojų, be kita ko, darbininkų izoliuotojų, statybos inžinierių ir statybos vadovų;

(33) atsižvelgdama į Komisijos vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė[18] atspindėta toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;

(34) atsižvelgdama į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. nacionalinę reformų programą ir 2023 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje. 1 rekomendacijoje nurodyta politika padeda šalinti pažeidžiamumą, susijusį su išorės sąskaitomis, kurias veikė didelis fiskalinis deficitas, ir su vėl iškylančiomis konkurencingumo problemomis. 2 ir 3 rekomendacijos padeda įgyvendinti 1 rekomendaciją,

REKOMENDUOJA Rumunijai 2023 ir 2024 m. imtis šių veiksmų:

1. Vykdyti fiskalinę politiką vadovaujantis 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija, siekiant iki 2024 m. panaikinti perviršinį valdžios sektoriaus deficitą Rumunijoje ir sustiprinti Rumunijos išorės poziciją.

   Iki 2023 m. pabaigos panaikinti galiojančias energijos paramos priemones, susijusias santaupas panaudojant valdžios sektoriaus deficitui sumažinti. Jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų prireiktų imtis paramos priemonių, užtikrinti, kad jos būtų skirtos

[18] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį ir 9 straipsnio 2 dalį.

pažeidžiamiems namų ūkiams ir įmonėms apsaugoti, būtų finansiškai prieinamos ir skatintų taupyti energiją.

Išsaugoti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrinti veiksmingą EGADP dotacijų ir kitų ES lėšų įsisavinimą, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti vidutinio laikotarpio fiskalinę laipsniško ir tvaraus konsolidavimo strategiją, kartu vykdant investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas, kad būtų pasiekta apdairi vidutinio laikotarpio fiskalinė būklė.

2. Užtikrinti veiksmingą valdymą ir stiprinti administracinius gebėjimus, kad būtų galima toliau sparčiai ir nuosekliai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Kuo greičiau užbaigti rengti skyrių „REPowerEU“, kad galėtų skubiai pradėti jį įgyvendinti. Tęsti spartų sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, glaudžiai jį derinant su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu bei naudojantis jų sąveika.

3. Mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir spartinti perėjimą prie švarios energijos, visų pirma greičiau naudojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir gerinant tinklo pajėgumus, kad rinkoje galėtų veikti nauji pajėgumai. Didinti energijos vartojimo efektyvumą ir pastatų renovacijos pastangų užmojus, be kita ko, suteikiant geresnę prieigą prie informacijos ir tvaraus finansavimo galimybes. Dėti daugiau politikos pastangų suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingus įgūdžius.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė